

Vlaams
Parlement

vergadering **C250**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Innovatie en Wetenschapsbeleid

van 31 mei 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de aanpassing van de terugbetaling van de kosten voor outplacement – 1991 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het evaluatiebeleid inzake de Vlaamse bedrijfssteun voor economie en innovatie – 1886 (2017-2018)	6
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het gebruik van de Kruispuntbank en de detectie van zwakke schakels bij de doelgroepen – 1962 (2017-2018)	10
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de aandacht voor energie-efficiëntie bij kmo's – 2018 (2017-2018)	13
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de Vlaamse drone-economie – 2049 (2017-2018)	16

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de aanpassing van de terugbetaling van de kosten voor outplacement – 1991 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voorzitter, wat outplacement betreft, zal Vlaanderen als enige regio de subsidies verlagen. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en in het Waalse Gewest blijft het bedrag 2000 euro per werknemer. In Vlaanderen wordt vanaf dit jaar niet langer 2000 euro per werknemer toegekend, maar gaat het maximaal om 900 euro.

Het goede nieuws is dat de administratieve rompslomp wordt ingeperkt en dat de terugbetaling niet langer afhangt van het aantal uren begeleiding die een werknemer van een outplacementkantoor krijgt. Er zal ook geen onderscheid meer worden gemaakt op basis van leeftijd, zoals in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest het geval is.

Ik heb ook gelezen dat de Vlaamse overheid enkel nog een gedeelte van de kosten wil terugbetalen als een bedrijf de tewerkstelling in Vlaanderen na de herstructurering behoudt. Die laatste voorwaarde vind ik begrijpelijk, maar we moeten natuurlijk voor ogen houden dat outplacement belangrijk is geworden vanwege enkele ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Zo blijkt het niet altijd evident te zijn ontslagen werknemers te herplaatsen in de sector waarin ze voordien actief waren. Ik verwijs naar het voorbeeld van de banksector, waar nogal hevig is gesaneerd en geherstructureerd. Dit betekent dat de outplacement van die getroffen werknemers net meer inspanningen vergt en dat de heroriëntering naar andere sectoren meer kost.

Daarnaast hebben we natuurlijk ook de krappe arbeidsmarkt in Vlaanderen, waarover we het gisteren nog uitgebreid hebben gehad. Op zich is dit uiteraard goed nieuws omdat er veel jobopportunities zijn. We stellen echter vast dat werkgevers vaak veeleer geneigd zijn om iemand aan te werven die al een job heeft dan iemand die ontslagen is. Dit betekent dat in de outplacement aan een stevig dossier moet worden gewerkt, zodat de werknemers zo sterk mogelijk op de arbeidsmarkt komen en de competitie met andere werknemers aankunnen.

Minister, kunt u toelichting geven bij de precieze modaliteiten van de hervorming van de outplacement? Ik heb het dan zowel over de kostenvergoeding als over de opvolging van de naleving van de regels en de sanctionering. Wat zijn de budgettaire gevolgen? Wordt uitgegaan van een gesloten enveloppe of kan het budget worden aangepast naargelang de economische toestand? Hoe staan de sociale partners ten aanzien van de hervorming? Hoe rijmt u de verlaging van de vergoeding aan de bedrijven met het feit dat getroffen werknemers een intensievere begeleiding nodig kunnen hebben om zich naar andere sectoren te heroriënteren of om zich te meten met werknemers die vanuit een andere job nieuw werk zoeken? Zal, tot slot, actiever worden toegekeken op de naleving van de verplichting voor bedrijven outplacement aan te bieden indien in het kader van een herstructurering werknemers worden ontslagen?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Voorzitter, ik zal, zoals altijd, beginnen met heel eerlijk te zijn. Oorspronkelijk was het mijn bedoeling deze overgedragen bevoegdheid te laten uitdoven. De filosofie was dat het aanbieden van outplacement een wettelijke verplichting is. Dat is niet vrijwillig. Mijn idee is altijd dat de overheid een

wettelijke verplichting niet hoeft te compenseren. Het is nogal raar dat we een wettelijke verplichting opleggen en er dan zelf voor betalen. Dat is de reden waarom ik oorspronkelijk de bedoeling had de overgedragen bevoegdheid te laten uitdoven.

Zoals altijd, houd ik rekening met het advies van de sociale partners. Op 3 april 2017 heeft de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) een advies uitgebracht. In samenspraak met de sociale partners heb ik besloten de terugbetaling te behouden, maar dan binnen de budgettaire grenzen van de budgetten die we hiervoor hebben.

Daarop heb ik, samen met de sociale partners, de modaliteiten uitgewerkt. De Technische Werkgroep van VDAB en de raad van bestuur van VDAB hebben die modaliteiten unaniem goedgekeurd. De Technische Werkgroep bestaat eigenlijk uit het dagelijks bestuur van de SERV, maar dan zonder het secretariaat van de SERV en met de top van VDAB. Ik zal de modaliteiten even overlopen.

Er is enkel een terugbetaling voor bedrijven die een collectief ontslag doorvoeren in een vestiging die in het Vlaamse Gewest is gelegen en die de tewerkstelling in Vlaanderen behouden.

Het principe van de terugbetaling in twee schijven blijft behouden, maar wordt administratief sterk vereenvoudigd. Een eerste schijf van 80 procent wordt betaald als de outplacement wordt aangeboden en een tweede schijf van 20 procent wordt betaald op basis van de resultaten van de meting van de uitstroom naar werk na drie maanden.

Er blijft een onderscheid in de maximale terugbetaling van de outplacementkosten voor mensen jonger en ouder dan 45 jaar op het moment van de intentie van het collectief ontslag. Op basis van simulaties van de voorbije jaren worden, maximaal rekening houdend met het beschikbaar budget, twee maximale totaalbedragen per werknemer vooropgesteld. Voor mensen jonger dan 45 jaar gaat het om 450 euro, en voor mensen ouder dan 45 jaar gaat het om 900 euro. Dit betekent effectief een verlaging van de bedragen ten opzichte van de federale regelgeving.

Zodra dit is doorgevoerd, geldt wel de afspraak dat het geen gesloten enveloppe meer is. Dat is het voordeel. Indien er ten gevolge van de omstandigheden meer outplacementkosten zouden zijn die voor terugbetaling in aanmerking komen, zullen we daar bijkomende middelen voor kunnen krijgen.

De afgesproken modaliteiten worden in een besluit van de Vlaamse Regering opgenomen. Het ontwerp van besluit zal nog het zomerreces aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

De verlaging van de terugbetaling van een wettelijke verplichting heeft geenszins een impact op de kwaliteit of de intensiteit van wat moet worden aangeboden. Het aanbod is een wettelijke verplichting. De intensiteit en de kwaliteit blijven, los van het feit of wel dit al dan niet willen terugbetalen. De voorwaarden voor het outplacementaanbod blijven dezelfde en worden door VDAB getoetst. Daarnaast heeft het Vlaamse Gewest sinds 1 januari 2018 de goedkeuringsbevoegdheid met betrekking tot het outplacementaanbod. Dit is een sterke kwaliteitswaarborg. Indien niet aan de strenge criteria inzake kwaliteit en intensiteit is voldaan, kunnen we het outplacementaanbod weigeren. Als voorzitter van de bij een herstructurering verplicht op te richten tewerkstellingscel voert VDAB nu al een strenge en sluitende controle uit op de verplichting van de werkgever om outplacement aan te bieden.

De kwaliteit wordt gegarandeerd door het toezicht door VDAB. De terugbetaling gebeurt binnen de enveloppe die we daarvoor hebben. Dankzij de afspraken met de sociale partners is het een kostendrijver voor de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik dank u voor de verduidelijking. Mijn fractie is tevreden dat toch een gedeelte van de terugbetaling wordt behouden. De voorwaarden omvatten een aantal zaken die nog duidelijk moeten worden gesteld. Ik ben blij te horen dat het geen gesloten enveloppe zal zijn. U zegt dat er geen risico is met betrekking tot de impact op de kwaliteit. Dat was eigenlijk mijn bedenking. Ik maak me daar wel wat zorgen om. De druk wordt hoger en er is het risico van een kwaliteitsvervalking, waardoor de effectiviteit kleiner zou worden. Ik denk dat we dit zeker goed moeten bewaken. U kunt zeggen dat het niet zo zal zijn, maar ik denk dat dit toch een element is. We moeten opletten voor cowboys die voor een inhoudelijke vervalking van outplacement zouden zorgen. Eigenlijk is mijn boodschap dat dit goed moet worden geëvalueerd. We kijken uit naar de concrete modaliteiten. Ik neem aan dat die nog voor het zomerreces ook aan het Vlaams Parlement zullen worden voorgelegd.

De voorzitter: Mevrouw Kherbache heeft het woord.

Yasmine Kherbache (sp.a): Minister, ik wil eerst een voorafgaande opmerking maken. Ik heb u horen zeggen dat het niet logisch is iets te subsidiëren dat wettelijk verplicht is. Die redenering gaat natuurlijk niet op. We geven 11 miljard euro aan lastenverlagingen op de verplichte bijdragen die de werkgevers moeten betalen. De tussenkomst voor outplacement was initieel eigenlijk een tussenkomst in de ontslagkosten.

Ik ben het ermee eens dat de focus op de kwaliteit van de aangeboden outplacement moet liggen, en daarover heb ik een vraag. Op het terrein zien we dat er een gigantisch verschil is in het concrete aanbod aan de betrokkenen. Sommigen zitten echt in een standaardprocedure, met informatieverstrekking, sollicitatietraining en het leren een cv op te stellen. Daar ligt de focus dan niet op de arbeidsbemiddeling. Er zijn outplacementkantoren die wat weigerachtig of aarzelend met die verplichting omgaan, maar VDAB verplicht hen hier wel toe. Andere outplacementkantoren doen echt aan jobhunting.

Dit is belangrijk omdat een outplacementkantoor eigenlijk de eerste arbeidsbemiddelaar is die de ontslagen werknemers het snelst begeleidt. Ik vind de outplacementprogramma's vaak te mager, maar als een programma zes maanden duurt, moet tijdens die zes maanden alles worden gedaan om die mensen effectief opnieuw aan het werk te helpen. Door middel van een korte overstap moet het outplacementkantoor volop inzetten op jobhunting en op arbeidsbemiddeling.

Mijn vraag is of VDAB een totaaloverzicht heeft van de programma's die worden aangeboden. Op het terrein zijn er heel wat verschillen. Ik zou ervoor willen pleiten hierin te snoeien en erover te waken dat de outplacementkantoren de arbeidsbemiddeling en de jobhunting ook serieus nemen. Velen hebben nog de klassieke mentaliteit en bieden enkel sollicitatietraining aan. In de moderne arbeidsbemiddeling moet dit samengaan met arbeidsbemiddeling en dus ook met vacaturematching en jobhunting.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Mevrouw Talpe, het betreft een besluit van de Vlaamse Regering. Die besluiten kunnen hier altijd worden besproken, maar ik moet ze niet aan het Vlaams Parlement voorleggen.

Mevrouw Kherbache, ik ga niet in op de vraag of dit hetzelfde is. Ik heb daar mijn mening over. Ik denk dat wat met betrekking tot het doelgroepenbeleid gebeurt, niet kan worden vergeleken met wat hier gebeurt.

Er is een wettelijke verplichting die stelt wat outplacement moet inhouden. Dat is nog altijd een federale verplichting. We controleren wel en we hebben ook 20 procent van het bedrag aan de uitstroom gekoppeld, maar ik zal daarbovenop niet direct nieuwe maatregelen vastleggen of bepalen dat het anders moet dan in de federale wetgeving staat. *(Opmerkingen van Yasmine Kherbache)*

Mevrouw Kherbache, u hebt gezegd dat u hierin zou willen snoeien. Ik kan niet snoeien. *(Opmerkingen van Yasmine Kherbache)*

Ik zal niet snoeien omdat dit wettelijk bepaald is. Ik blijf binnen de federale wettelijke bepalingen. Daar moet het aanbod er zijn. We gaan na of het wettelijk bepaald aanbod kwalitatief is. We zullen die kwaliteitsbewaking zeker blijven uitvoeren, vooral omdat we nu naast een advies ook onze goedkeuring moeten geven. Dat is een verschil met het verleden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het evaluatiebeleid inzake de Vlaamse bedrijfssteun voor economie en innovatie – 1886 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Voorzitter, de Vlaamse overheid kent financiële steun toe aan bedrijven in Vlaanderen. Dit begint meer en meer mijn stokpaardje te worden. Met de economische steun en de innovatiesteun heeft de Vlaamse overheid gedurende een periode van tien jaar in totaal 3,23 miljard euro aan subsidies aan bedrijven uitbetaald. Het gaat om 1,7 miljard euro aan economische steun en om 1,53 miljard euro aan innovatiesteun. Het is uiteraard de bedoeling onze ondernemers met die bedrijfssteun te professionaliseren en te versterken. Zo wordt bijgedragen aan de versterking van de Vlaamse economie.

Aangezien het om belangrijke bedragen gaat, denk ik dat we hier met een kritisch oog naar moeten kijken. Het gaat uiteraard om publieke middelen en we moeten onderzoeken of die middelen effectief zijn. In het verleden zijn al verschillende evaluaties uitgevoerd, bijvoorbeeld van de kmo-portefeuille, van de toenmalige strategische investerings- en opleidingssteun, van de bedrijfssteun voor onderzoek en ontwikkeling enzovoort.

Op 12 mei 2017 heeft de Vlaamse Regering drie besluiten goedgekeurd die het vroegere O&O-besluit van 12 december 2008 moeten vervangen. Met deze nieuwe besluiten is de Vlaamse regelgeving aangepast aan de nieuwe Europese kaderregeling. Op 22 december 2017 heeft de Vlaamse Regering een vierde besluit goedgekeurd met betrekking tot door ondernemingen uitgevoerde O&O-projecten met als doel een samenwerkingsverband met onderzoeksorganisaties aan te gaan. Aangezien de besluiten elk onder de budgettaire grens van 150 miljoen euro blijven, moest aan de Europese Commissie geen formeel evaluatieplan worden voorgelegd.

Minister, u hebt een traject aangekondigd om de beoogde effecten van de bedrijfssteun in kaart te brengen en te evalueren. Een systematisch evaluatiebeleid is noodzakelijk om de effecten en de impact van de verschillende steunmaatregelen na te gaan. Het gaat dan zowel om de economische steun als om de innovatiesteun.

Het gaat me vooral om de grootte van de bedragen, want u beschikt over een groot budget.

Uit een recent schriftelijk antwoord blijkt dat momenteel een evaluatie loopt van de impact van de Baekeland- en innovatiemandaten en dat een evaluatie van de O&O-bedrijfssteun in de planningsfase zit. Uit uw antwoord blijkt dat voorlopig geen evaluaties van de economische steunmaatregelen worden gepland.

Minister, er zou met betrekking tot de innovatiesteun een aanpak van evaluatie worden uitgewerkt. Wat is de stand van zaken? Welke aanpak en timing zult u in dit verband volgen? Welke criteria zult u hanteren? Welke specifieke instrumenten zullen worden geëvalueerd, gelet op de hervorming van de innovatiesteun die in januari 2018 van start is gegaan?

Welke aanpak van evaluatie volgt u met betrekking tot de economische steunmaatregelen? Zult u hierin maatregel per maatregel voorzien? Welke criteria stelt u hiervoor voorop?

Welke indicaties hebt u momenteel met betrekking tot de effectiviteit van de bedrijfssubsidies voor economie en innovatie?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Voorzitter, op 12 mei 2017 heeft de Vlaamse Regering een beslissing genomen over de innovatiesteun, en toen is ook aangekondigd dat we in eigen beheer een evaluatie zouden uitvoeren. Strikt genomen moeten we dit niet doen. Aangezien we met onze steunmaatregelen onder de grens blijven, is dit formeel niet vereist. We hebben echter beslist op eigen initiatief toch een evaluatieplan op te stellen. Dit plan is volledig identiek aan de ver-eisten die de EU zou stellen. We volgen dezelfde filosofie.

Het plan is gebaseerd op een econometrische analyse, waarbij op basis van statistische methodes een correlatie tussen steun en effecten wordt gezocht. Tijdens de eerste stap worden twee plannen opgesteld voor de twee besluiten met een omvangrijk budget. Dat is dan de steun aan ondernemingen voor onderzoek en voor innovatie. In een later stadium kan die uitgewerkte methode met weinig inspanningen naar de andere besluiten worden uitgebreid. Op 19 april 2018 zijn de plannen aan het Hermes-beslissingscomité voorgelegd. Aangezien het om een nieuw besluit gaat, vallen natuurlijk enkel de sinds 1 januari 2018 gestarte projecten onder deze evaluatie.

Mevrouw Vanwesenbeeck, de eigenlijke uitvoering van de evaluatie is voor 2020 geagendeerd. De evaluatie kan immers pas na de afsluiting van de projecten gebeuren. Het is belangrijk dat we de bedrijven niet om bijkomende data vragen. Ik denk dat u hierachter kunt staan. Wat ons betreft, moet de evaluatie kunnen plaatsvinden op basis van de gegevens die we al tot onze beschikking hebben. Aangezien we natuurlijk niet zo lang op resultaten willen wachten, heeft het Hermes-beslissingscomité beslist dezelfde evaluatiemethode toe te passen om naar de resultaten uit het verleden te kijken. Die evaluatieopdracht zal nog dit jaar worden gestart.

Voor de innovatiesteun hebben we volgens mij een goede evaluatiemethode op basis van een econometrisch model. Dit is klaar voor de toekomst en we zullen die methode ook toepassen op het verleden om hier toch een indruk van te krijgen.

Wat de economische steun betreft, zijn de verschillende maatregelen zeer divers qua doelgroep en qua finaliteit. Het is dan ook veel moeilijker dan met betrekking tot innovatie om dit met dezelfde methode te onderzoeken en te evalueren. Ik geef even een voorbeeld. Met de hinderpremie wordt aan handelaars een forfaitair bedrag toegekend. We kunnen dit moeilijk toetsen aan dezelfde criteria als, pakweg, de strategische transformatiesteun. Een generieke aanpak is dus niet mogelijk.

Dit betekent niet dat we onze economische steunmaatregelen niet zouden evalueren. Met het oog op de optimalisering van de maatregel en op de verbetering van de procedures en de werking, worden voor elke maatregel periodiek interne evaluaties uitgevoerd. Dergelijke evaluaties leiden al dan niet tot kleinere of grotere bijstellingen. Zo is in oktober 2017, bijvoorbeeld, de ecologiepremie naar aanleiding van een interne evaluatie bijgesteld. Hierbij is onder meer de methode van de kosteneffectiviteit ingevoerd om de invulling van het ecologiegetal te bepalen.

De volgende vraag is of ik op dit moment indicaties heb met betrekking tot de effectiviteit van de bedrijfssubsidies. Op macro-economisch vlak zijn er voldoende studies die aantonen dat economische steun en innovatiesteun globaal positieve effecten hebben op de groei en de tewerkstelling. Verschillende studies van het Instituut voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), althans gedeeltelijk de voorganger van het huidig agentschap, tonen dit zonder twijfel aan. Indien u hier wat dieper op wilt ingaan, denk ik dat de meeste van deze studies nog bij het agentschap te verkrijgen zijn.

Gemiddeld genomen, mogen we er zeker van uitgaan dat deze instrumenten die positieve effecten hebben. Op het niveau van het individueel instrument of het individueel project kan dit echter zeer moeilijk worden aangetoond. Ik kan zeer moeilijk individueel onderzoeken of een bedrijfsleider een bepaalde investering al dan niet zou hebben gedaan indien hij geen steun zou hebben gekregen. Dat is een zeer moeilijke oefening.

Het is ook moeilijk aantoonbaar omdat de steun soms zeer klein is, bijvoorbeeld in het geval van de kmo-portefeuille, of omdat de tijd tussen de toekenning van de steun en het mogelijk economisch effect zeer lang kan zijn, bijvoorbeeld in de farmaceutische sector.

We kunnen de farmaceutische sector vandaag steunen. Ik vind dat een terechte steun. Er zijn vormen van steun waarvan ik denk dat we misschien beter de vennootschapsbelasting zouden verlagen. Dat kunnen we echter niet en dus is dit de op een na beste optie. Er zijn ook de risicovolle onderzoeken die moeten plaatsvinden. De kans op mislukking is groot. Een aantal onderzoeken zouden niet gebeuren indien er geen steun zou zijn. Het economisch effect kan dan natuurlijk pas twintig jaar later komen. In de farmaceutische sector kan het nog mislukken.

Er zijn veel factoren die ertoe leiden dat geen oorzakelijk verband kan worden gevonden tussen een specifieke subsidie en het later succes van een onderneming. Wat we wel zien, is dat Vlaanderen het, ondanks onze concurrentiehandicaps inzake loon- en energiekosten, in tal van indexen, bijvoorbeeld het Regional Innovation Scoreboard, goed doet. Dit zijn indicaties dat onze aanpak, gericht op de stimulering van innovatie en de verankering in innovatieve ecosystemen, lijkt te werken.

Mevrouw Vanwesenbeek, ik denk dat we, algemeen genomen, ongeveer dezelfde filosofie hebben. Soms moeten we tevreden zijn met de second best optie omdat dit de enige instrumenten zijn die we in handen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeek heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeek (Open Vld): Minister, dat is ook zo. Ik moet echter mijn rol als Vlaams volksvertegenwoordiger opnemen en kritisch naar uw beleid kijken. Ik denk dat we op dezelfde golflengte zitten, maar ik kijk ook als ondernemer naar die bedragen. Ik vind dat dit geld zo goed mogelijk moet worden besteed. Dat betekent niet dat ik niet geloof dat u dat wilt doen. Ik zie hier en daar subsidies waarvan ik me afvraag of ze het beoogde effect hebben. Daar gaat het om. Ik volg uw redenering wanneer u stelt dat dit effect niet altijd even goed te meten valt. Het gaat om termijnen, projecten en dergelijke. Ik herhaal mijn visie. U hebt het interview in Trends wellicht ook gelezen. U stond er trouwens

zelf ook in. De journalist had me al gezegd dat ik dat interview niet alleen zou krijgen. Ik heb een aantal hogescholen bezocht die subsidies krijgen. Dat is gedeeltelijk trial-and-error. We kunnen niet eisen dat 100 procent van de innovatiesubsidies een positief effect zal hebben. Dat hoort bij het aspect innovatie.

Wat de economische subsidies betreft, zal ik blijven werken. We moeten hier dieper op ingaan, want de vragen zullen blijven komen. Ik kijk uit naar de evaluaties die u zult starten. De hamvraag is in welke mate de subsidies voor de bedrijven een verschil maken. Zorgen ze voor investeringen en voor innovaties die er zonder steun niet zouden komen? Ik ga akkoord dat we hier nooit een volledig antwoord op kunnen krijgen, maar als we wel een antwoord kunnen krijgen, zou ik dat op termijn graag horen.

Als bepaalde subsidies misschien niet werken, moeten we ook naar alternatieven kijken. Hoe kunnen we het bedrijfsleven op een andere manier ondersteunen? Ondernemers liggen niet altijd wakker van die subsidies. Het gaat om mobiliteit, loonkosten en dergelijke. Kunnen we tijdens een evaluatie al eens kijken naar alternatieven die misschien een antwoord kunnen bieden op de vraag het economisch weefsel in Vlaanderen te versterken?

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Mevrouw Vanwesenbeeck, dit is een zeer terechte vraag om uitleg over de evaluaties. Het gaat om belastinggeld. Vooral het laatste punt blijft een moeilijkheid die u heel mooi hebt samengevat.

Minister, de subsidies moeten terechtkomen waar ze een verschil maken en geen bijkomend effect hebben. Ik volg u volledig. Ik denk dat dit de uitdaging en de moeilijkheid is.

Mevrouw Vanwesenbeeck, ik wens u in elk geval proficiat met uw artikel in Trends en met het mooie oppositiewerk dat u hebt neergezet.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Mevrouw Vanwesenbeeck, ik beschouw de elementen die u naar voren brengt, voor alle duidelijkheid, helemaal niet als oppositiewerk. Ik denk dat de filosofie hierachter zeer duidelijk is. Ik kan ervoor kiezen om geen subsidies te geven en geen andere maatregelen te nemen omdat ik de instrumenten niet heb of om subsidies te geven. Indien ik iemand zou vragen wat volgens hem het grootste effect op de werkgelegenheid en op de toegevoegde waarde zou hebben, zal hij meteen de stelling ondersteunen dat subsidies beter zijn dan geen subsidies.

Die subsidies zijn zeer generiek, zoals met de kmo-subsidies, of zeer specifiek, zoals met de transformatiesteun of de ecologiesteun, die enkel wordt gegeven indien duidelijk veel verder wordt gegaan dan wat de wetgeving naar voren schuift. Ik denk dat u het daarmee wel eens kunt zijn. Over de vraag of dit het efficiëntste instrument is, wil ik graag met u discussiëren, maar met de instrumenten die ik zelf heb, is het beter dan geen subsidies. Er zal in elk geval een effect op de werkgelegenheid en op de omzet zijn.

U hebt gelijk dat we het rechtstreeks individueel effect nooit zullen kunnen meten. Om die reden is een generieke maatregel wellicht beter. Door de steun zo generiek mogelijk te maken, zoals met de kmo-portefeuille, denk ik dat we het dichtst bij de filosofie blijven die u naar voren hebt gebracht.

Wat de innovatiesteun betreft, hebt u volledig gelijk. De trial-and-error is de reden waarom die subsidie altijd zal moeten blijven bestaan. Ik ben een econometrist.

We zullen met een regressieanalyse proberen te zien of er een correlatie is tussen de steun en de efficiëntie. Indien we dat op lange termijn en met veel gegevens bekijken, kunnen we, al gaat het om trial-and-error, toch een correlatie zoeken.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Voorzitter, ik heb hier eigenlijk niets meer aan toe te voegen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het gebruik van de Kruispuntbank en de detectie van zwakke schakels bij de doelgroepen – 1962 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Voorzitter, dit is eigenlijk een vraag om uitleg in opvolging van de vorige discussie en van het decreet dat we hebben goedgekeurd. De verplichting in verband met het attest bedrijfsbeheer zal wegvallen. De doelstelling die hiermee wordt beoogd, is ons bekend. Het gaat een beetje om preventief bedrijfsbeleid en in de mate van het mogelijk om faillissementspreventie. We zijn het er allemaal over eens dat het een momentopname bij de start was en dat het belangrijk is dit verder goed te begeleiden.

Ik stel deze vraag om uitleg eigenlijk in opvolging van de vorige keer. Zelfs al was het een momentopname, toch gaf dit een of andere indicatie tijdens de beginfase. De alternatieven worden nu uitgewerkt. Sommige zijn er al en andere zullen nog worden ingezet. De vraag in verband met de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) is vorige week gesteld. Om die reden wil ik hier nu een specifiek antwoord op krijgen.

Minister, welke mogelijkheden hebben we om bepaalde zwakke schakels te detecteren of om leemtes aan te pakken? Aan welke beleidsinitiatieven in het algemeen denkt u in verband met het preventief bedrijfsbeleid?

Ik heb voornamelijk de doelgroepen vermeld omdat de afstand daar natuurlijk iets groter is. Om die reden wordt het als 'doelgroepen' geformuleerd. Hoe zullen we daar bepaalde zwakke schakels of gebreken in de knowhow kunnen detecteren?

De basis van mijn vraag om uitleg is de vraag welke opportuniteiten de KBO het Vlaams beleid kan bieden om met bepaalde uitwisselingen van gegevens om te gaan. Ziet u daar een mogelijkheid en, zo neen, welke mogelijkheden ziet u dan wel?

De SERV heeft in zijn advies bij de decreetswijziging gesteld dat het beleid uit het verleden rond het sensibiliseren van doelgroepen om specifieke modules te volgen ter versterking van hun ondernemerscapaciteiten, moest worden geëvalueerd zodat we een beter inzicht kunnen krijgen en in de toekomst kunnen meenemen hoe we die competenties ook bij hen kunnen versterken. Hebt u een beslissing genomen over die vraag van de SERV tot evaluatie van het preventief beleid? Door wie en wanneer zal een dergelijke evaluatie gebeuren?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Mevrouw Turan, u weet dat ik, eerder dan voor één keer een vorming bedrijfsbeheer, ga voor een levenscyclusbenadering waarbij de ondernemer wordt gesteund in alle levensfasen van zijn onderneming. Om faillissementen

te voorkomen, is het belangrijk dat ondernemers of aspirant-ondernemers gesensibiliseerd worden via campagnes. We voeren campagnes, bijvoorbeeld metfalenenopstaan.be. We hebben er nog vele andere en ook de werkgeversorganisaties hebben er veel. Daarmee beogen we een leereffect. Ondernemers kunnen zich ook laten bijstaan bij de opstart van hun onderneming bij de verschillende startprogramma's die het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) heeft, samen met zijn partners. Ook voor alle andere fases van een onderneming bestaan er nu begeleidingsprogramma's op verschillende niveaus.

Als de preventieve acties toch onvoldoende zouden doordringen tot de ondernemer en die komt in de gevarezone, dan hebben we naast de werkgeversorganisaties nog altijd Dyzo dat hem of haar kan bijstaan met het oog op een doorstart of het zo gunstig mogelijk afhandelen van een stopzetting of een faillissement, als het echt zover zou komen. Op die manier bieden we de ondernemer de beste kansen op een tweede kans. Belangrijk is dat we ons richten tot alle ondernemers of aspirant-ondernemers. Het is voor elke ondernemer belangrijk om op bepaalde ogenblikken in het bestaan van zijn onderneming advies in te winnen of zich bij te scholen. Dat blijft het uitgangspunt.

Uw tweede vraag doet me wat denken aan het verleden. We hebben ooit de Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid gehad, die op basis van cijfers allerlei dingen ging analyseren en de bedrijven ging contacteren. Ik zie enkele collega's knikken. Net als toen, geloof ik nu ook niet dat het gebruiken van de gegevens uit de Kruispuntbank voor Ondernemingen om meer gericht faillissementen te voorkomen, echt zal lukken. Toen is dat ook nooit gelukt, omdat die gegevens niet toelaten om proactief te werken, want het zijn cijfers uit het verleden, en die cijfers vertelden weinig over de onderneming zelf, niet over de manier van werken van de onderneming en ook niet over bijvoorbeeld de man of vrouw die achter die onderneming staat. Het is daarom belangrijker om te investeren in manieren om ondernemers en aspirant-ondernemers te bereiken en hen vatbaar te maken voor het zoeken naar advies, voor netwerking, samenkomen en zoeken naar oplossingen als zich problemen voordoen. Het is heel belangrijk dat een ondernemer weet dat hij er niet alleen voor staat, dat hij collega's heeft, een werkgeversorganisatie, een agentschap en Dyzo.

Het is inderdaad het opzet om de huidige werking rond ondernemerschap te evalueren. Net als in 2015 willen we een traject opzetten waarbij de stakeholders gehoord worden en ze hun inzichten rond de huidige werking maar ook over de noden voor de toekomst aan ons kunnen overmaken. Dit traject wordt normaliter in het najaar uitgevoerd en zal opgenomen worden door VLAIO. Door deze timing zullen de resultaten rond ondernemerschap waarin faillissementspreventie vervat zit, meegenomen worden als input voor de nieuwe beleidscyclus.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Dat u zegt dat we de ondernemer achter de onderneming en de manier van ondernemen moeten vatten, en dat dat veel beter is dan gegevens en cijfers, daar kan ik u in volgen. Maar dat is natuurlijk in een ideale wereld. Ik weet dat ondernemingen in moeilijkheden die een akkoord kunnen verkrijgen, federale materie is. Dat zijn allemaal gegevens die er ook in zitten en die een eerste indicatie kunnen zijn om eventueel contact op te nemen, want zodra er een gerechtelijk akkoord is of de rechter vraagt informatie op aan een onderneming, dan zit je eigenlijk al in een fase van het stopzetten of het faillissement. Hoe sneller je een bedrijf in moeilijkheden stopzet of een faillissement heeft, des te beter voor de anderen. Daar ben ik het ook mee eens. We zeggen altijd dat we degenen die het niet goed doen, er zo snel mogelijk uit moeten halen.

Ik blijf wat op mijn honger zitten. Ik heb ook gevraagd, als het niet kan met de Kruispuntbank, hoe we dan eventueel bepaalde signalen op tijd kunnen opvangen.

Ik volg u ook als u zegt dat het gaat om netwerken, om hen te laten weten dat we er zijn als er een nood is, dat ze met vragen ergens terecht kunnen. Dat dat het meest efficiënt is, dat weet ik ook. Maar de toegankelijkheid is voor velen een van de grootste uitdagingen.

Ik heb ook geen toverstok en kan ook niet zeggen hoe je het moet doen, maar ik blijf een beetje op mijn honger zitten wat betreft het bereiken en vooral het sensibiliseren. We zeggen dat wel, maar zodra men bij Dyzo komt, is het eigenlijk al te laat. Soms moeten we proactiever kunnen optreden. Ik vind dat dat vandaag ontbreekt.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): De minister heeft een aantal zaken geschetst die er zijn. In het begin van deze legislatuur heb ik ook een resolutie over ondernemers in moeilijkheden laten goedkeuren die nagenoeg kamerbreed werd goedgekeurd. Ik denk dat alleen collega Turan zich heeft onthouden omdat het niet ver genoeg ging. Er bestaan zo veel zaken. Ik ben blij dat de minister Dyzo nog eens expliciet heeft genoemd. Die mensen leveren fantastisch werk. Ze doen aan ervaringsuitwisseling. Dat zijn vaak moeilijke verhalen.

Ik ben het niet eens met de collega dat wij hier vanuit Vlaanderen proactief naar ondernemers moeten gaan om te kijken of er een knipperlicht is aangegaan. Laat alsjeblieft die mensen doen waar ze goed in zijn en gepassioneerd voor zijn. Laat ons alsjeblieft niet vervellen tot een soort van planningseconomie waar we gaan monitoren hoe het gaat met wie of wat dan ook. Dat is niet de bedoeling. Laat bloemen groeien. Laat bepaalde bloemen verwelken. Maar we gaan toch niet beginnen in de ondernemers hun plaats te ondernemen. Dat moest ik toch even kwijt.

De voorzitter: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld): Collega Ronse, ik ben het met u eens. Ik denk ook dat het niet aan de overheid is om met een vermanende vinger klaar te staan.

Ik denk dat cijfers constant de feiten achternalopen. Ik geef een concreet voorbeeld. Ik heb gisterenvoormiddag de jaarrekeningen van mijn eigen bedrijf goedgekeurd. Dat was van het vorige jaar. Die mogen ingediend worden tot eind augustus. Om maar een idee te geven. Vooraleer jaarrekeningen worden gepubliceerd, is er al bijna een jaar voorbij.

Ik was een beetje verbaasd over uw verwijzing naar de Kruispuntbank. Ik kan verkeerd zijn, maar ik dacht dat de Kruispuntbank eerder een databank was van administratieve gegevens. Ik denk niet dat je daar de financiële resultaten kunt vinden van de bedrijven, en ook niet de trends. Een trend is ook belangrijk. Als een bedrijf het al vijf jaar slecht doet, kun je dat toch interpreteren als een indicatie. Dat haal je niet uit de Kruispuntbank. Ik vraag me eigenlijk af wat die Kruispuntbank in heel deze vraagstelling doet.

Ten slotte, minister, denk ik wel dat het belangrijk is dat een ondernemer niet alleen staat en dat die in een netwerk zit. In de praktijk gebeurt het zo: zodra je signalen krijgt dat het niet goed gaat, dan is het aan het netwerk zelf om aan te geven dat de ondernemer misschien eens naar Dyzo moet stappen. Ik denk dat daar wel een taak zit. Ik ben wel pleitbezorger van sensibilisering en van het gegeven dat het netwerk elkaar versterkt en signalen geeft om tijdig een beroep te doen op organisaties die ondernemingen die misschien in faling kunnen gaan, te helpen.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Collega's, ik moet niet veel meer toevoegen, want ik ben het eens met de laatste tussenkomsten. Collega Turan, ik heb ook geen

toverstok. Ik herinner me van in de tijd dat ik secretaris-generaal van de SERV was, van 1989 tot 1992, dat we toen al aan het discussiëren waren over wat en hoe. Er zijn allerlei commissies geweest, er zijn allerlei voorstellen geweest, er is allerlei wetgeving geweest, er zijn professoren bij betrokken geweest. We kwamen altijd tot dezelfde conclusie: de inspanning is enorm en het resultaat is zeer beperkt, onder meer omdat de gegevens achterlopen. Nu opnieuw iets opzetten, daarop zeg ik neen. Ik zie dat niet zitten. Dan investeer ik liever in wat collega Ronse en collega Vanwesenbeeck zeggen en wat we ook gedaan hebben in de mastercall, namelijk uitdrukkelijk in het preventieve, het netwerken, het weten dat je ergens terecht kunt. De vergelijking gaat nooit helemaal op, maar als je ziek bent, dan ben jij het die naar de dokter moet gaan of die in de meeste gevallen minstens het initiatief moet nemen. Dat is bij de ondernemers ook zo. Als je weet dat je zonder aan de schandpaal te zullen worden genageld, in een netwerk iemand kunt tegenkomen of ergens terecht kunt bij een werkgeversorganisatie zonder dat dat aan de grote klok wordt gehangen, dan zal dat meer efficiëntie en effectiviteit hebben dan een gegevensanalyse over het verleden.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp·a): Minister, ik volg u voor een groot stuk, hoor. In de Kruispuntenbank zitten niet alleen de jaarrekeningen maar ook nog vele andere gegevens. Sommige kunnen eventueel wel gebruikt worden voor een aantal indicaties. Ik volg u ook dat het uiteraard aan de individuele ondernemer is om zijn verantwoordelijkheid te nemen, om oplossingen te zoeken voor bepaalde problemen die hij al dan niet heeft, en om de juiste vragen te stellen. Maar het blijft wel een uitdaging om, zeker met het wegvallen van het attest bedrijfsbeheer, met de nodige zorg naar die zwakke schakels te kijken. Want dat zal een andere manier van aanpak zijn en een andere manier van starten, waarbij we toch een beetje voorzichtigheid aan de dag moeten leggen

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de aandacht voor energie-efficiëntie bij kmo's – 2018 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, ik heb deze vraag ingediend zowel bij minister Muyters als bij minister Tommelein, want het is een bevoegdheid die een beetje bij de twee ministers zit.

Ik denk dat iedereen ervan overtuigd is dat energie-efficiëntie bijzonder belangrijk is, niet alleen in functie van de klimaatdoelstellingen maar dat het ook een belangrijk potentieel economisch effect heeft. Energiebesparing leidt tot kostenbesparing en een betere bedrijfsvoering.

Minister, bij vele kmo's is er traditioneel wat minder aandacht voor energie-efficiëntie en energiebesparing omdat energie niet meteen de hoogste kostenfactor is in het bedrijf. Maar het is toch bijzonder relevant. Daarom voert de Vlaamse Regering een beleid op basis van een viertal pijlers waarvan er een aantal onder uw bevoegdheid ressorteren, minister, en een aantal onder die van minister Tommelein. Het gaat over REG-premies (rationeel energiegebruik) voor bedrijven die de terugverdientijd voor investeringen in energiebesparende maatregelen voor de bedrijven kunnen verkorten.

Een tweede pijler was nieuw, namelijk een onder de hoede van de Participatie-Maatschappij Vlaanderen (PMV) opgericht ESCO-fonds (energy service company) waarvoor in 20 miljoen euro is voorzien en waarbij de hefboomfunctie van PMV gebruikt wordt om ESCO's energiebesparende investeringen te laten doen bij kmo's. Uit een antwoord op een schriftelijke vraag bleek dat vorig jaar 1 ESCO-fonds is opgestart voor een bedrag van 2,5 miljoen euro. Er zijn ondertussen 19 relatief kleine projecten mee gerealiseerd, waarbij een multiplicatoreffect van 7,56 is gerealiseerd, op zich een positief cijfer, in energiebesparing die geschat wordt op 4000 megawattuur, goed voor het elektriciteitsverbruik van 1150 gezinnen gedurende 20 jaar.

PMV zou nog gesprekken voeren met negen andere ESCO-bedrijven en voorziet dit jaar nog in 4 miljoen euro aan investeringstoezeggingen. Maar PMV zelf zegt dat het allemaal zeer traag gaat en had gehoopt sneller resultaten te boeken.

Een derde spoor is het begeleiden van bedrijven. Daarvoor zijn er samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met een aantal sectorfederaties: Fevia, Horeca Vlaanderen en Agoria. Misschien zouden ook andere sectoren kunnen volgen bij een positieve evaluatie. Daarom moeten we ervoor zorgen dat elke belangrijke sector in Vlaanderen mee op de kar springt in dit verhaal.

Een vierde spoor is de communicatie, waarbij er zowel vanuit de overheidssectoren als de andere betrokkenen kan worden gewerkt aan het sensibiliseren van kmo's om hen de meerwaarde te laten inzien van energiebesparende investeringen in hun bedrijf.

Minister, hoe beoordeelt u een aantal van de instrumenten die we vandaag hebben, zoals de premies voor bedrijven, het ESCO-fonds voor PMV – voornamelijk dat is uw bevoegdheid – waarbij PMV zelf toch aangeeft dat een en ander sneller zou moeten kunnen gaan? Zijn er mogelijkheden om dat te doen? Er zijn drie sectoren waar samenwerkingsakkoorden mee zijn gesloten. Voorziet u vanuit uw beleid op dat vlak in nog nieuwe impulsen? Er werd een online benchmarktool beloofd. Ik weet niet of u of minister Tommelein hieromtrent actief bent of is. De ontwikkeling is alleszins in het kader van Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) voorzien. Ik ga ervan uit dat u daar perfect van op de hoogte zou moeten zijn. Hoe kunnen we kmo's nog meer begeleiden en leiden tot energiebesparende investeringen? Plant u vanuit uw beleidsdomein nog bijkomende initiatieven?

De voorzitter: Minister Muylers heeft het woord.

Minister Philippe Muylers: Collega Bothuyne, het is goed dat u zelf al zegt dat u weet dat de meeste van uw vragen voor minister Tommelein zijn en dat u ze ook aan hem hebt gesteld. Ik ga me dan ook echt wel beperken tot mijn bevoegdheden. Een van die bevoegdheden is het mee kenbaar maken van de maatregelen aan kmo's. Maar wat betreft een evaluatie van deze maatregelen en een hoop andere vragen, zegt u eigenlijk zelf tussen de lijnen dat het eerder iets is voor minister Tommelein. Ik veronderstel dat u het antwoord van hem zult krijgen. Ik zal hem ook mijn antwoord overmaken zodat hij alles in elkaar kan schuiven. Had u de vraag aan de twee ministers samen gesteld, dan had u een gecoördineerd antwoord kunnen krijgen. Maar ik zal het nu over mijn bevoegdheden hebben.

Momenteel loopt er bij VLAIO een EFRO-project (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling), waarbij er aan kmo's een gratis energiescan wordt aangeboden, eventueel gevolgd door een implementatieadvies. Dat laatste wordt gesubsidieerd voor 40 procent. Het bedrijf moet dan nog 60 procent zelf ophoesten. Het huidige project loopt nog tot en met november van dit jaar. Uit een vorig en gelijkaardig project bleek dat ongeveer de helft van de voorgestelde maatregelen in een energiescan ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Dat geeft u een idee van de efficiëntie van die steun en dat EFRO-project.

Verder kunnen kmo's uiteraard altijd een beroep doen op de kmo-portefeuille voor het verkrijgen van energieadvies inzake efficiëntie en besparing. Tenslotte zijn er de Ecologiepremie+ en de strategische ecologiesteun (STRES), die investeringen in een aantal niet-standaardtechnologieën met een hoge ecologische performantie en meerkost steunen. Dat heb ik daarnet nog aan collega Vanwesenbeeck gezegd in het kader van de subsidiëring. Maar ik heb uitdrukkelijk gezegd dat we die steun geven voor niet-standaardtechnologieën met een hoge ecologische performantie.

Voor PMV verlopen de eerste investeringen die werden uitgevoerd, volgens de verwachtingen. De vooropgestelde besparingsdoelstellingen worden eveneens behaald. Het kapitaal van PMV blijkt een belangrijke schakel in de financiering van de energiebesparingsprojecten. Dankzij die aanzienlijke hefboom die PMV creëert op haar geïnvesteerde middelen, kunnen voldoende private middelen en ook bankfinanciering worden aangetrokken. Dankzij het feit dat PMV daar mee een stap zet, krijg je de andere partners mee vanuit private middelen en vanuit bankfinanciering. PMV speelt daar naar mijn bescheiden mening een ondersteunende rol, maar wel een belangrijke rol.

Het investeringsritme verloopt inderdaad langzamer dan oorspronkelijk was vooropgesteld, voornamelijk door de immature vraagzijde die zich nog moet ontwikkelen. Het identificeren, ontwikkelen en effectief contacteren van goede energiebesparingsprojecten bij klanten, is wat er moet gebeuren. Dat is een van de grootste uitdagingen voor de ESCO-markt in Vlaanderen. Die rol moet in de eerste plaats opgenomen worden door de ESCO-bedrijven zelf. Zij moeten door referenties en voorbeeldprojecten de markt vertrouwen geven en de bekendheid van het ESCO-model stimuleren. Op deze manier kan de markt verder groeien zodat er op termijn meer en meer projecten worden gerealiseerd.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord. U bent misschien wat te bescheiden want u hebt inderdaad belangrijke hefbomen in handen. De financiering van die investeringen via PMV is een goed initiatief. Ik denk dat daar meer mogelijk is. Maar ik denk dat vooral de samenwerking tussen de verschillende initiatieven, zowel vanuit uw beleidsdomein als dat van minister Tommelein bijzonder belangrijk is. Bedrijven die een scan hebben gekregen en een aantal maatregelen hebben voorgesteld gekregen, zullen typisch bedrijven zijn die misschien bij de ESCO-bedrijven waar PMV mee samenwerkt, klant kunnen worden en op die manier meer investeringen gerealiseerd kunnen krijgen dan vandaag. De helft van de maatregelen die worden voorgesteld, worden effectief gerealiseerd, zo leren we uit het vorige project. Is er in een vervolgtraject voorzien voor die scanprojecten, of heb ik dat gemist in uw antwoord? Misschien moet u het heel kort herhalen om mijn geheugen op te frissen. Ik heb vooral ook de vraag om goed samen te werken en af te stemmen met het beleidsdomein van uw collega daaromtrent. Hebt u al enig zicht op de benchmarktool die bij VLAIO zal worden ontwikkeld?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Zoals in de vorige vraag denk ik dat we straks misschien het bos door de bomen niet meer zien. We moeten opletten dat we deze vraag leggen waar ze moet worden gelegd, en dat is vooral bij minister Tommelein. Minister, u hebt gewoon een financieel vehikel opgestart op vraag van minister Tommelein, maar de invulling en de inhoud ligt vooral bij minister Tommelein.

Het is belangrijk, als je dergelijke participaties kunt nemen, dat je ook geconfronteerd zult worden met contractuele moeilijkheden omdat het nog altijd een bedrijf is dat gaat investeren in een ander bedrijf en dat ander bedrijf kan soms

niet altijd verder denken dan drie tot vijf jaar vanwege externe factoren. Toch moet je spreken over termijnen van misschien vijf tot tien jaar of zelfs langer. De vraag is of ook deze contractuele belemmeringen mee opgenomen worden door PMV. Of hoort dat meer thuis in de ESCO-definitie, en dus bij minister Tommelein? Zo ja, dan moeten we die vraag stellen aan minister Tommelein.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Collega Gryffroy, het is zo dat het initiatief nog door voormalig minister Turtelboom is gestart. Maar zoals ik daarstraks zei, zal ik mijn antwoord nog overmaken aan minister Tommelein zodat hij kan zorgen dat collega Bothuyne uiteindelijk op al zijn vragen een antwoord krijgt. Dan ziet collega Tommelein waar ik nog niet op heb geantwoord, zodat hij niet in herhaling moet vallen en toch zorgt dat u op alles een antwoord krijgt.

Er is al een opvolging van het EFRO-project. Er loopt er nu nog een tot november. Tegen dan zullen we zien of er nog een vervolg komt, maar dat is nu nog niet beslist.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik dank de minister voor het antwoord en voor de goede samenwerking met zijn collega.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de Vlaamse drone-economie – 2049 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Drones worden beschreven als 'onbemande luchtvaartuigen zonder piloot aan boord'. Ze worden dikwijls ook aangeduid met de afkorting UAV, wat staat voor 'unmanned aerial vehicle', of soms ook RPAS, 'Remotely Piloted Aircraft Systems'. Drones worden vanop de grond bestuurd met een afstandsbediening of vliegen zelfstandig volgens een voorgeprogrammeerde route.

De naam 'drone' is afgeleid van het Engelse woord voor mannetjesbij. De term is oorspronkelijk een militaire term uit de tijd dat deze luchtvaartuigen nog niet te koop waren voor consumenten. Tegenwoordig zijn drones voor iedereen beschikbaar en in diverse prijsklassen verkrijgbaar, van professioneel uitgeruste modellen tot meer simplistische uitvoeringen.

Maar ik heb het hier, voor alle duidelijkheid, niet over de populaire 'vandaag besteld, morgen in huis'-speelgoeddrones, maar wel over de zeer brede drone-economie, waar drones ingezet worden voor professionele, civiele en humanitaire doeleinden.

Drones spreken tot ieders verbeelding, zowel wat betreft professionele als recreatieve toepassingen, en zijn in volle opmars. In heel de wereld zijn er 360.000 vliegtuigen, terwijl er al ongeveer 4 miljoen drones zijn. Zonder piloot maar dikwijls wel met een camera aan boord, verruimen drones letterlijk onze blik op de wereld. In de snel veranderende luchtvaartsector eisen drones een steeds prominere plaats op.

Sinds februari 2017 hebben we een innovatief bedrijfsnetwerk, EUKA, dat de opkomende drone-industrie in Vlaanderen op de kaart wil zetten. EUKA groeide bottom-up en is vandaag een uitgebreid netwerk van bedrijven, kennisinstellingen,

ledenorganisaties uit de sector, piloten, opleidingscentra en overheden, waaronder bijvoorbeeld imec, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), Flanders Make, Innovatiecentrum Limburg, Vlaamse universiteiten, VIVES hogeschool, Flanders Investment & Trade (FIT), de Unie van Zelfstandige Ondernemingen (UNIZO), Boerenbond, de Confederatie Bouw en vliegtuigonderdelenproducent SABCA, om er maar enkele op te noemen.

EUKA is georganiseerd in acht 'communities' of werkgroepen, namelijk bouw, bewaking, landbouw, technologie, logistiek, overheid, vrije tijd en piloten, getuige het brede toepassingsgebied van drones. EUKA verwelkomt ook de Limburgse incubator DronePort, de eerste bedrijvencampus in de drone-industrie, die begin 2019 haar deuren zal openen. Krachtige signalen dus, maar vanuit de drone-industrie klinkt er ook een 'call for action'. In een recent beleidsadvies vraagt EUKA een beter dronewetgeving voor België.

Minister, hoe positioneert u de Vlaamse drone-industrie vandaag? Er is duidelijk reeds een zeker ecosysteem, maar waar staat Vlaanderen vandaag in de 'adoption lifecycle' wat betreft UAS-technologie, industrie en toepassingen, gaande van 'innovator', 'early adopter', 'early of late majority' tot 'laggard'? Wat is onze positie binnen de EU?

Hoe evalueert u het assessment van PwC en Agoria dat de dronesector goed zou zijn voor 408,9 miljoen euro per jaar? Het merendeel daarvan zou zich in de infrastructuursector bevinden, maar ook sectoren zoals entertainment en media, transport en logistiek, verzekeringen, security, landbouw, energie en nutsvoorzieningen en telecom zouden er baat bij hebben. Hebt u een indicatie van hoeveel nieuwe jobs de drone-industrie zou kunnen opleveren?

Een van de missies van EUKA is het internationaliseren van de Vlaamse drone-industrie. EUKA werkt daarvoor samen met FIT en op de agenda van EUKA zien we verschillende internationale beurzen en events. Waar staat Vlaanderen vandaag en welke buitenlandse opportuniteiten ziet u in de toekomst?

EUKA doet een duidelijke oproep voor een betere drone-wetgeving in België en richt zich daartoe tot federaal minister van Mobiliteit Bellot. De regels die we momenteel hanteren, zijn overgenomen van de luchtvaartsector volgens EUKA. En een drone is in veel gevallen een werktuig op een goed gedefinieerde werf of akker, geen vliegtuig, nog volgens EUKA. Volgens de wet moet een drone op dit moment bestuurd worden door een gediplomeerde dronepiloot.

De sector kijkt reikhalzend uit naar een flexibele nationale regelgeving. Vandaag moet men voor de meeste UAS-vluchten telkens een uitzondering vragen op de bestaande wetgeving die van toepassing is op bemande vliegtuigen, wat een vertraging kan betekenen van een aantal weken. Op Europees niveau is een nieuwe regelgeving in de maak, die verwacht wordt eind 2018, begin 2019. Daarin voorziet men ook in standaardscenario's voor vluchten, waardoor je voor een specifieke risicovlucht eenmalig toestemming moet vragen en daarna de vlucht in dezelfde omstandigheden herhaaldelijk kunt uitvoeren. Zult u er vanuit uw bevoegdheid bij uw federale collega's op aandringen om de nodige prioriteit te geven aan deze nieuwe regelgeving?

Staan er volgens u, afgezien van de huidige lacune in onze wetgeving, andere obstakels in de weg om de Vlaamse drone-industrie zich volop te laten ontwikkelen?

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Voorzitter, zoals net naar voren is gebracht, hebben we pas sinds 2016 een concrete dronewetgeving. Pas dan is het mogelijk geworden legaal te vliegen. Om die reden gaat het om een jonge technologie die in verschillende sectoren van toepassing is.

Desalniettemin zijn er al een aantal Vlaamse star-ups die op wereldniveau succesvol zijn. Ik denk dan aan Unifly, met hun luchtverkeersleidingssoftware, en aan Kopterman, dat voor verschillende Hollywoodproducties een vaste waarde is geworden. Ook in andere sectoren, zoals de bouwsector, nemen verschillende Vlaamse bedrijven, zoals Willemen, Hoogmartens, Besix of Democo, duidelijk innovatieve stappen met betrekking tot dronetoepassingen die in Europa als voorbeeld kunnen dienen. Volgens mij tonen deze voorbeelden aan dat we ten aanzien van onze buurlanden, ondanks de vrij laattijdige wetgeving, toch aan een succesvolle inhaalbeweging werken. Voor mij is onze steun aan het innovatieve bedrijfsnetwerk EUKA een van de belangrijkste troeven om de drone-industrie in Vlaanderen versneld verder uit te bouwen.

Mijnheer Gryffroy, u hebt verwezen naar de studie van PwC. Jaarlijks zou het gaan om ruim 400 miljoen euro voor het gebruik van dronetechnologie in verschillende sectoren. Dat zijn uiteraard hoopgevende cijfers. Ik heb geen cijfers die dit bevestigen of tegenspreken. Ik denk dat er met betrekking tot tewerkstelling wellicht een zeer positief effect is, maar ik heb daar geen studies over.

Ik denk dat we enkele Vlaamse start-ups en spin-offs hebben, zoals Airobot met 'sense & avoid'-oplossingen, Dronematrix met volledige geautomatiseerde bewakingsoplossingen, of Stormbee met innovatieve lasermetingen. Dit zijn slechts enkele voorbeelden waarmee we al hebben bewezen dat we het potentieel hebben ook buiten Vlaanderen succesvol te zijn.

Voor deze bedrijven is het essentieel dat organisaties als EUKA of Flanders Investment & Trade (FIT) hen met strategische partners in contact kunnen brengen en voortdurend kunnen voorzien in benchmarks met andere internationale spelers. Het is ook de expliciete opdracht van het bedrijfvennetwerk om bedrijven te ondersteunen die internationaal willen gaan.

Los van EUKA en FIT hebben we met imec natuurlijk een van de wereldspelers op het vlak van de ontwikkeling van nieuwe technologieën die voor drones van toepassing kunnen zijn. Ik denk, bijvoorbeeld, aan een recente ontwikkeling waarmee imec heeft uitpakket, namelijk een van de meest performante batterijen ter wereld. Ook met betrekking tot de hyperspectrale cameratechnologie en sensortechnologieën behoort imec tot de wereldtop. Internationaal genomen, zitten we dat op vlak goed.

Een aangepaste wetgeving is een belangrijke voorwaarde om het economisch potentieel alle kansen te geven. Het is heel duidelijk dat EUKA, in samenwerking met verschillende federaties, zoals de Boerenbond, de Confederatie Bouw, de Koninklijke Federatie van Belgische Transporteurs en Logistieke Dienstverleners (Febetra) en de federatie van de bewakingsbedrijven, een duidelijk beleidsadvies heeft opgesteld en naar het kabinet van federaal minister Bellot heeft gestuurd. Dit beleidsadvies is volledig complementair aan de Europese regelgeving en zorgt voor een nationale invulling op maat van de vragen van de industrie. Ik denk dan ook dat de boodschap van de sector aan minister Bellot zeer duidelijk is.

Bij de start van EUKA als innovatief bedrijfsnetwerk in 2016 zijn de uitdagingen voor de Vlaamse drone-industrie belicht. U hebt het zelf over de wetgeving gehad. U hebt gemerkt dat ondertussen al heel wat is gedaan, maar toen is nog een tweede uitdaging opgemerkt, namelijk een brede sensibilisering met begeleiding. Het is de bedoeling bedrijven, zowel de aanbieders als de gebruikers van dronetechnologie, wegwijs te maken en met elkaar in contact te brengen. In een zeer complexe markt van onderdelen en technologieën werd dit bij de start van EUKA als een belangrijk werkpunt beschouwd. Verder is ook de aandacht voor internationalisering een uitgangspunt en is de doorgroei van start-ups een must. Na een jaar werking kan EUKA als innovatief bedrijfsnetwerk al een mooie track record voorleggen, maar we zullen dit uiteraard verder opvolgen.

Als conclusie stel ik dat ik de uitbouw van de drone-industrie zeker verder ondersteun. Ik denk dat het innovatief bedrijfsnetwerk EUKA een troef en een belangrijke speler is. Ik heb de indruk dat EUKA zeer goed werk levert. We kunnen dit zeker voortzetten.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik dank u voor het antwoord. Voor mij is het in elk geval duidelijk dat het niet enkel het innovatieve of de ontwikkeling van gehele drones of onderdelen van drones belangrijk zijn. We hebben ook heel wat businesscases in verband met dagdagelijkse zaken waarvoor we dit kunnen toepassen. Ik denk maar aan de bewaking en beveiligingen van werven en aan de controle of vaststelling van schade. In de Oosterzee worden drones zelfs gebruikt om de aansluitingen van elektrische kabels van zonnepanelen te controleren, wat met infraroodfoto's kan gebeuren. Ook gewassen kunnen worden gemonitord. Er zijn tal van mogelijkheden.

Met betrekking tot de oproep dat de Belgische regels te strikt zijn, zult u zeggen dat dit onder minister Bellot valt. Denkt u dat het mogelijk zou zijn om in Vlaanderen ergens een definitie op te stellen of mogelijkheid te creëren om met een regelluwe zone te werken? Dat zou heel wat tests van de reglementering mogelijk maken, maar ik denk ook aan de privacy. Daar is ook wat discussie over. Als iemand over een festivalweide vliegt en foto's kan nemen, is de vraag hoe het zit met de privacyregels. Zijn die erkende piloten hiervoor opgeleid? Indien u op minister Bellot moet wachten, kunnen we misschien zelf, in het kader van het informatienetwerk, een regelluwe zone starten. Dat is een open vraag.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Mijnheer Gryffroy, wat u net hebt gezegd, is een beetje tegenstrijdig. Ik ben het ermee eens dat drones een zeer breed toepassingsgebied hebben. Ik veronderstel dan ook dat u graag heel Vlaanderen als regelluwe zone zou zien. Dat zal niet lukken. Een regelluwe zone is bedoeld om eens iets te testen. Hier zitten we al verder met deze technologie. Ik kan nog wat toepassingen vermelden die al plaatsvinden. Ik vrees dat we de problematiek die nu bestaat met betrekking tot de verdere uitbreiding van de sector met een regelluwe zone niet zullen oplossen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, in dat geval weten we dat we bij minister Bellot moeten aandringen op een versoepeling van de wetgeving.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.